

Дяків А.О.

*аспірант кафедри економіки бізнесу,
Київський національний університет імені Тарас Шевченка*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-365-4-5>

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ АГЕНТСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ

Проблема «принципал-агент» стала основним предметом досліджень представників агентської теорії, що була розроблена в 1970-х роках Майклом Дженсенем з Гарвардської школи бізнесу та Вільямом Меклінгом з Рочестерського університету. У статті, опублікованій у 1976 році, вони виклали теорію структури власності, спрямовану на уникнення того, що вони визначили як агентські витрати, та їх причину, яку вони визначили як поділ власності та контролю [4]. Такий розподіл контролю відбувається, коли принципал наймає агента та делегує йому певний контроль і право приймати рішення. Але принципал зберігає право власності на активи та відповідальність за будь-які збитки. Внаслідок таких дій виникає конфлікт через агентські витрати. Ці витрати виникають через нездатність принципала постійно контролювати роботу агента, що може призвести до того, що агент ухиляється від обов'язків, приймає неправильні рішення або діє всупереч інтересам принципала. Щоб вирішити проблему агент-принципал, принципал повинен вжити заходів для створення середовища або стимулів, які б мотивували агента працювати в найкращих інтересах принципала [6].

Пошуком вирішення даної проблеми займались С. Росс, Б. Мітнік, Е. Демінг, О. Вільямсона, Дж. Акерлофа, М. Спенса, Дж. Стігліца та інші. До типових способів вирішення даної проблеми належить різні специфічні способи дизайнування контракту, а також впровадження систем оцінки ефективності та релевантних винагород.

Проте, розвиток сучасних технологій породжують нові інструменти для вирішення даної проблеми. Останні дослідження в області блокчейн-технологій пропонують

перспективний підхід до вирішення агентської проблеми. Для прикладу, технологія блокчейн може забезпечити прозорість та автоматизацію управління угодами через використання смарт-контрактів. Крім того, окремі дослідження демонструють можливості використання децентралізованих систем оцінювання для створення об'єктивних рейтингів професійної діяльності агентів [1].

Загалом, існує кілька способів як блокчейн-технології можуть бути використані для вирішення агентської проблеми.

Підтвердження транзакцій. Блокчейн може забезпечити прозорість та недоступність даних, що дозволяє всім зацікавленим сторонам перевірити та підтвердити транзакції, здійснені агентом в історії. Також, суттєво підвищується ефективність агентських відносин через усунення потреби в агентах моніторингу, вимог до аудиту, режимів розкриття інформації, тиску ринку, схем винагороди для виконавчих агентів та інших систем стримувань і противаг у корпоративному управлінні.

Смарт-контракти. Це програми, які автоматизують виконання угод на блокчейні. Вони можуть бути використані для створення умов, які обов'язково виконуються, коли виконуються певні умови. Наприклад, умови можуть бути пов'язані з виконанням обов'язків агента перед клієнтом або власником. Окрім вирішення традиційної агентської проблеми між акціонерами-принципалами та менеджерами-агентами, смарт-контракти з підтримкою блокчейну забезпечують публічний і повністю прозорий, безпечний і повністю мережевий обмін між корпорацією та клієнтами, власниками та інвесторами, іншими зацікавлені сторони, персонал, регулятори, стратегічні партнери, постачальники та постачальники послуг [7].

Децентралізовані рейтинги і відгуки. Блокчейн може допомогти створити систему децентралізованих рейтингів і відгуків, які не можуть бути підроблені або змінені. Це дозволяє клієнтам отримати об'єктивну інформацію про поведінку агента [2].

Токенизація активів. Активи можуть бути токенизовані на блокчейні, що дозволяє ділити їх на дрібні частки. Це може зменшити агентську проблему, дозволяючи більшій кількості людей мати доступ до інвестицій та управління активами.

Ці техніки можуть допомогти зменшити агентську проблему шляхом забезпечення прозорості, автоматизації та недоторканності даних, що сприяє підвищенню довіри між сторонами угоди та покращенню результативності взаємодії.

Література:

1. Adah-Kole Emmanuel Onjewu, Nigel Walton, Ioannis Koliouis. Blockchain agency theory. *Technological Forecasting and Social Change*. June 2023. Volume 191.

2. Arshad Junaid, Azad Muhammad, Prince Alousseynou, Ali Jahid, Papaioannou Thanasis. REPUTABLE – A Decentralized Reputation System for Blockchain-based Ecosystems. *IEEE Access*. DOI: <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2022.3194038>

3. Chawla C. Trust in blockchains: algorithmic and organizational. *J. Bus. Ventur. Insights*. 2020. No. 14

4. Michael C. Jensen, William H. Meckling. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*. October, 1976. Vol. 3. No. 4. P. 305–360.

5. Ahluwalia S., Mahto R., Guerrero M. Blockchain technology and start-up financing: a transaction cost economics perspective. *Technol. Forecast. Soc. Chang.* 2020. No. 151

6. Williamson O.E. Corporate Finance and Corporate Governance. *The Journal of Finance*. 1988. Vol. 43. No. 3. P. 567–591.

7. Wulf Kaal. Blockchain Solutions for Agency Problems in Corporate Governance. Columbia law school's blog on corporations and the capital markets. May 23, 2019.